

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อ เสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อประเมินผลการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครูที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เป็นวิชาเอกระดับปริญญาตรี ภาคปกติ หลักสูตร 2 ปี โดยมุ่งหวังให้ผลจากการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. สัถนภาพของอาจารย์เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท มีตำแหน่งงานในหน้าที่และตำแหน่งทางวิชาการเป็นอาจารย์ ส่วนใหญ่ทำหน้าที่อบรมครูประจำการและทำงานพิเศษอื่น ๆ ตามที่วิทยาลัยมอบหมาย ไม่เป็นสมาชิกทางวิชาชีพ

สัถนภาพของนักศึกษาเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 เลือกเรียนวิชาโททางสาขามนุษยศาสตร์ ส่วนใหญ่เป็นผู้เคยศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอกในระดับ ป.กศ. ชั้นสูง และยังไม่ีอาชีพ

2. การประเมินผลการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในวิทยาลัยครูเกี่ยวกับผู้เรียน ส่วนใหญ่อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

3. การประเมินผลการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในวิทยาลัยครูเกี่ยวกับผู้สอน ทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

4. การประเมินผลการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในวิทยาลัยครูเกี่ยวกับวิธีสอนและกิจกรรม ส่วนใหญ่อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนน้อยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

5. การประเมินผลการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในวิทยาลัยครูเกี่ยวกับสื่อการสอน ส่วนใหญ่อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนน้อยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและระดับน้อย

6. การประเมินผลการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในวิทยาลัยครู เกี่ยวกับการวัดผล และประเมินผล ส่วนใหญ่อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนน้อยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

7. การประเมินผลการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในวิทยาลัยครู เกี่ยวกับการพัฒนา สมรรถภาพการสอน ส่วนใหญ่อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

8. การประเมินผลการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในวิทยาลัยครู เกี่ยวกับการเตรียม การสอน อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและปานกลางในจำนวนใกล้เคียงกัน

9. การจัดอันดับความสำคัญวิชาโทที่สัมพันธ์กับวิชา เอกบรรณารักษศาสตร์ อาจารย์และ นักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ .05

10. ในกรณีที่นักศึกษาไม่ได้ศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ เป็นวิชาเอกในระดับ ป.กค. ขึ้นสูง ทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดให้เรียนวิชาเพิ่มในระดับปานกลาง ส่วนการจัดอันดับความสำคัญวิชาที่ควรให้เรียนเพิ่มนั้น อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ .05

11. จากการทดสอบความแตกต่าง ความคิดเห็นระหว่างอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับ ผู้เรียน วิธีสอนและกิจกรรม พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้สอน สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล นั้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการประเมินผลการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในวิทยาลัยครู เกี่ยวกับ ผู้เรียน ผู้สอน วิธีสอนและกิจกรรม สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล การพัฒนาสมรรถภาพการสอน การเตรียมการสอน และทดสอบความแตกต่างทางความคิดเห็นระหว่างอาจารย์และนักศึกษา ในด้าน ผู้เรียน ผู้สอน วิธีสอนและกิจกรรม สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล อภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับผู้เรียน ปรากฏว่า อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ผู้เรียน คือ นักศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระดับปริญญาตรีต่อการตั้งใจเรียน สนใจและเอา ใจใส่ต่อการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์

ส่วนใหญ่ผู้สอนใช้วิธีสอนแบบการบรรยาย และใช้อุปกรณ์โสตทัศนวัสดุช่วยการสื่อน้อย ทำให้ผู้เรียนไม่ให้ความสนใจ และกระตือรือร้นต่อการเรียนมากเท่าที่ควร และสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ผู้เลือกเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอก มีหลายประเภท ทั้งที่ตั้งใจเลือกเรียนด้วยตนเอง ด้วยใจรักในวิชานี้ และเลือกเรียนเพราะความจำเป็น เช่น ไม่สามารถเลือกเรียนวิชาเอกอื่น ๆ ได้ เนื่องจากรับจำนวนจำกัด หรือเพราะคิดว่าเป็นวิชาที่ง่าย สำเร็จแล้วหางานทำได้ง่ายกว่า วิชาอื่น บ้างเสียเหล่านี้อาจส่งผลให้นักศึกษามีความตั้งใจเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ไม่ได้ให้ความสนใจต่อวิชานี้มากทั้งที่เป็นวิชาเอกที่ศึกษา

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับผู้สอน ปรากฏว่า ทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้สอนอยู่ในระดับมาก เช่น ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตั้งใจสอน มีความรู้ในเนื้อหาวิชาอย่างลึกซึ้งและทันสมัย เข้าสอนสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพราะการสอนระดับปริญญาตรีจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณภาพของบัณฑิตเป็นสำคัญ โดยเฉพาะที่เป็นวิชาชีพ บัณฑิตที่สำเร็จไปต้องทำหน้าที่เป็นบรรณารักษ์ ผู้ช่วยบรรณารักษ์ และครูสอนบรรณารักษ์ได้ตามวัตถุประสงค์ของกรมการฝึกหัดครู ผู้สอนจึงต้องให้ความสำคัญอย่างมากต่อการสอนด้วยการตั้งใจสอน และปรับปรุงความรู้ให้ทันสมัยเสมอ เพราะวิชาบรรณารักษศาสตร์ จำเป็นต้องติดตามข่าวสารความก้าวหน้าในวงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ก้าวหน้าและทันสมัยตลอดเวลา บัณฑิตที่ไม่คุณภาพย่อมสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพการสอนของผู้สอน ทั้งอาจารย์และนักศึกษา จึงมีความเห็นด้วยอย่างมากกับข้อความเกี่ยวกับผู้สอนดังกล่าว

3. ผลการวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนและกิจกรรม อาจารย์และนักศึกษาเห็นว่า วิธีสอนที่ใช้มากได้แก่ วิธีการบรรยาย ให้ค้นคว้าและทำรายงาน การสอนแบบอภิปรายและการไปทัศนศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง การสอนเป็นทีม การแสดงบทบาทสมมติ และการสัมภาษณ์ อยู่ในระดับน้อย เช่นเดียวกับการวิจัยของ ทศนิยม ทองศิริ เมื่อ พ.ศ. 2521 ซึ่งพบว่า อาจารย์ใช้วิธีสอนแบบบรรยาย และให้ทำรายงานในระดับมากใช้วิธีสอนแบบอภิปราย อยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของไข่มุกด์ ฉลิสินทะเลข เมื่อ พ.ศ. 2500 ประสานคู่ สวรรธประทีป เมื่อ พ.ศ. 2516 บุญศรี ไพรัตน์ เมื่อ พ.ศ. 2516 มาลีณี ประเสริฐราชย์ เมื่อ พ.ศ. 2518 และ ม.ล.จ้อย นันทวิชรินทร์ เมื่อ พ.ศ. 2521 ซึ่งต่างก็ค้นพบว่า วิธีที่ใช้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์มาก คือ วิธีสอนแบบบรรยาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า วิธีสอนแบบบรรยายเป็นวิธีที่สามารถใช้ได้กับทุกวิชา ผู้สอนมีความสะดวก และชำนาญในการสอนด้วยวิธีนี้ ประกอบกับวิทยาลัยครูไม่มีอุปกรณ์โสตทัศน

วัสดุที่จะใช้ช่วยการล่อนอย่างพอเพียง ทำให้ผู้ล่อนต้องใช้วิธีล่อนแบบบรรยายมากที่สุด และมอบหมายให้ศึกษาค้นคว้าและทำรายงาน ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่ย่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากห้องสมุด และจะอำนวยความสะดวกน้อยอย่างมาก ถ้าหัวข้อรายงานที่ผู้ล่อนมอบหมายให้ไปไม่ซ้ำซ้อนกัน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการคัดลอกรายงานของนักศึกษา

4. ผลการวิจัยเกี่ยวกับ สื่อการสอน อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นว่า สื่อการสอนประเภทตำราทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีอยู่ในระดับมาก และปานกลางตามลำดับ ส่วนสื่อการสอนประเภทอุปกรณ์โสตทัศนวัสดุมีอยู่ในระดับน้อย และน้อยที่สุด เป็นการค้นพบเช่นเดียวกับ ลูฟิตรา ไชยศิริ เมื่อ พ.ศ. 2520 . ทศณีย์ ทองศิริ เมื่อ พ.ศ. 2521 ซึ่งพบว่า สื่อการสอนประเภทหนังสือ มีอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนอุปกรณ์โสตทัศนวัสดุ ประเภท ภาพยนตร์ สไลด์ ภาพนิ่ง มีอยู่ในระดับน้อย ในด้านความทันสมัยของตำราภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีความทันสมัยอยู่ในระดับมาก และปานกลางตามลำดับ เช่นเดียวกับงานวิจัยของมาลินี ประเสริฐวงษ์ เมื่อ พ.ศ. 2521 ซึ่งพบว่า ตำราภาษาอังกฤษมีความทันสมัยพอใช้ และงานวิจัยของ มนต์ฤดี วีรประทีป เมื่อ พ.ศ. 2516 ซึ่งพบว่า ตำราภาษาไทยส่วนใหญ่ทันสมัยและมีจำนวนมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าตำราภาษาไทยนั้น ผู้ล่อน และห้องสมุดสามารถติดตามจัดซื้อหาได้โดยสะดวก จึงมีโอกาสติดตามข่าวคราว หนังสือ ตำรา ภาษาไทยให้ทันสมัยอยู่เสมอ และตำราภาษาไทยเป็นตำราที่ผู้เรียนใช้ศึกษาค้นคว้ามาก จำนวนของตำราภาษาไทยจึงมีจำนวนมากกว่ตำราภาษาอังกฤษ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ผู้เรียนจะใช้ไม่มากนัก ทำให้จำนวนและความทันสมัยของตำราน้อยกว่าตำราภาษาไทย เนื่องจากห้องสมุดหรือผู้ล่อน คำนึงถึงความต้องการใช้ของผู้เรียนเป็นหลัก ตำราภาษาอังกฤษส่วนใหญ่มีราคาแพง และนักศึกษาไม่ค่อยได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ จำนวนเงินที่ใช้ซื้อตำราภาษาอังกฤษ ถ้านำมาซื้อตำราภาษาไทย อาจได้จำนวนเล่มมากกว่า และนักศึกษามีโอกาสใช้ได้อย่างเต็มที่

ส่วนอุปกรณ์โสตทัศนวัสดุนั้น วิทยาลัยครูต่าง ๆ จะมีแผนกโสตทัศนวัสดุรับผิดชอบในอุปกรณ์โสตทัศนวัสดุต่าง ๆ ภาควิชาที่ต้องการใช้ ต้องขอยืมจากแผนกโสตทัศนวัสดุ ทำให้ไม่สะดวกในการใช้งานประมาณที่ได้รับแต่ละเทอมมีจำกัด ภาควิชาไม่สามารถซื้ออุปกรณ์เหล่านี้มาไว้ประจำภาคได้ เพราะส่วนใหญ่ราคาแพง นอกจากนี้ผู้ล่อนบางท่านมีความเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ช่วยขอเพียงให้ผู้ล่อนมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ก็เป็นการเพียงพอแล้ว จากสาเหตุดังกล่าว อาจส่งผลให้มีการใช้อุปกรณ์โสตทัศนวัสดุช่วยการล่อนน้อย หรือแทบไม่ได้ใช้เลยตามผลการวิจัยดังกล่าว

5. ผลการวิจัยเกี่ยวกับ การวัดผลและประเมินผล ทั้งอาจารย์และนักศึกษา เห็นว่า ผู้สอนออกข้อสอบแบบเน้นความคิดในระดับมาก ออกข้อสอบแบบเน้นความจำในระดับปานกลาง ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ มาลินี ประเสริฐวงษ์ เมื่อ พ.ศ. 2518 ที่พบว่า ข้อสอบสำหรับวิชา บรรณารักษศาสตร์ส่วนมากเป็นข้อสอบแบบวัดความเข้าใจ และนำไปใช้ได้มากกว่าความจำ ทั้งนี้ เพราะการออกข้อสอบแบบเน้นความคิด เป็นการส่งเสริมจินตนาการของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิด เขียน และถ่ายทอดความรู้ ทำให้เกิดมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทั้งนี้เป็นการฝึกผู้เรียน นำความรู้จากทฤษฎีไปประยุกต์ใช้กับการทำงานในห้องสมุด ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับคะแนนเก็บ และคะแนนสอบปลายภาค ทั้งอาจารย์และนักศึกษาเห็นว่าควรให้คะแนน 60-40 ตามลำดับ ทั้งนี้ เพราะการเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ผู้สอนจะมอบหมายงานให้ค้นคว้าด้วยตนเองเป็นจำนวนมาก คะแนนเก็บระหว่าง เทอมจึงควรมากกว่าคะแนนสอบปลายภาค ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับคะแนน สำหรับภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎีอาจารย์เห็นว่า ควรใช้คะแนน 50-50 ตามลำดับ แต่นักศึกษาเห็นว่า ควรใช้คะแนน 60-40 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาเห็นว่า สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของการ เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ คือ ต้องสามารถปฏิบัติงานห้องสมุดได้ เช่น สัตหู่และทำบัตรรายการ ได้ เลือกซื้อหนังสือและวัสดุห้องสมุดได้ ช่อมหนังสือได้ เป็นต้น การมีโอกาสฝึกปฏิบัติงานในห้อง สมุดดังกล่าว จึงเป็นความสำคัญและจำเป็น เพราะนักศึกษามีโอกาสได้รับประสบการณ์การทำงาน ห้องสมุด ก่อนที่จะสำเร็จไปปฏิบัติงานในห้องสมุดที่แท้จริง นักศึกษาต้องใช้ความสามารถประยุกต์ ความรู้จากทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติ คะแนนที่ได้รับจึงควรมากกว่าทฤษฎีในห้องเรียน ส่วนอาจารย์อาจ เห็นว่า การที่นักศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้ก็ด้วยจากทฤษฎีที่เรียนมา ความสำคัญของทั้งภาค ทฤษฎีและภาคปฏิบัติจึง เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน คะแนนจึงควรเท่ากันด้วย

6. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพการสอนบรรณารักษศาสตร์ ตามความคิดเห็น ของอาจารย์ พบว่า มีการพัฒนาสมรรถภาพการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าผู้สอน วิชาบรรณารักษศาสตร์ทุกคนไม่มีโอกาสเข้าร่วมประชุม สัมมนา หรืออบรมทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ วิชาบรรณารักษศาสตร์ ทำให้ไม่ได้นำความรู้ใหม่ ๆ มาปรับปรุงการสอน เพราะผู้มีโอกาสเข้าร่วม ประชุมสัมมนา หรืออบรม มักเป็นหัวหน้าภาควิชา หรือหัวหน้าแผนกหอสมุด อีกประการหนึ่งคือ วิทยาลัยครูที่อยู่ต่างจังหวัดไม่มีแหล่งค้นคว้าข้อมูลที่ทันสมัย และสมบูรณ์ การติดตามข้อมูลทั้งจาก หนังสือ วารสาร และวัสดุอื่น ๆ จึงไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร ทำให้อาจารย์ผู้สอนไม่สามารถ

พัฒนาสมรรถภาพการอ่านได้เต็มที่ การวิจัยครั้งนี้จึงตรงกับการวิจัยของ วิวัฒน์ มินทะ เลข เมื่อ พ.ศ. 2506 และประสานสู่ สุวรรณประทีป เมื่อ พ.ศ. 2516 ซึ่งพบว่า ควรปรับปรุงและพัฒนาสมรรถภาพการอ่านวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในวิทยาลัยครูทั้งในปริมาณและคุณภาพของผู้สอนให้มากขึ้น โดยส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมประชุมอบรมทางวิชาชีพ ศึกษาและดูงานยังสถานที่ต่าง ๆ ที่จะสามารถนำความรู้มาปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

7. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับ การเตรียมการสอนอาจารย์มีความเห็นว่า การให้ความสำคัญแก่การเตรียมการสอนอยู่ในระดับปานกลาง และมาก ในจำนวนเท่ากัน ตรงกับงานวิจัยของ สุพัตรา ไชยศิริ เมื่อ พ.ศ. 2520 ซึ่งพบว่า ผู้สอนมีเวลาเตรียมการสอนล่วงหน้าอยู่ในระดับปานกลาง คือ เป็นรายสัปดาห์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ต้องปฏิบัติงานทั้งสองอย่าง คือ เป็นทั้งผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ และเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดด้วย จึงไม่สามารถอุทิศเวลาให้กับการเตรียมการสอนได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ภาคีวิชาควรมีการประชุมเพื่อปรึกษาสัปดาห์ที่จะเปิดสอนล่วงหน้า จะทำให้ผู้สอนมีโอกาสเตรียมการสอนเป็นเวลานาน จะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8. การวัดอันดับความสำคัญวิชาโท ที่สัมพันธ์กับวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ อาจารย์ให้ความสำคัญต่อวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และประวัติศาสตร์ เป็นอันดับที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ ส่วนนักศึกษาให้ความสำคัญต่อวิชาภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นอันดับที่ 1 2 และ 3 ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะนักศึกษาเห็นว่า วิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เนื่องจากตำรา หรือคู่มือที่ต้องใช้ประกอบการเรียน ทำแบบฝึกหัดเป็นภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ เช่น หนังสือรายปี หรือสารานุกรม เป็นต้น ดังนั้น การเรียนวิชาโท ภาษาอังกฤษ จึงเป็นการช่วยเกื้อหนุนให้การเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ได้ดีและเข้าใจยิ่งขึ้น ส่วนอาจารย์ให้ความสำคัญวิชาภาษาไทยเป็นอันดับที่ 1 อาจเป็นเพราะมีความเห็นว่า วิชาภาษาไทยสามารถนำมาใช้กับวิชาบรรณารักษศาสตร์ได้ เช่น การทำสาระสังเขป การทำตรรกษณ์ การให้หัวเรื่อง หรือการเขียนรายงาน เป็นต้น

9. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดให้เรียนรายวิชาเพิ่มเติม สำหรับนักศึกษาที่ไม่ได้ศึกษา วิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอก ในระดับ ป.กศ. ชั้นสูง พบว่า ทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากนักศึกษาเหล่านี้มีทั้งที่เคยศึกษาและไม่เคยศึกษาวิชา บรรณารักษศาสตร์มาก่อนเลย จึงเป็นหน้าที่ของนักศึกษาที่จะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองด้วย อาจ ทำให้เห็นว่าการจัดให้เรียนรายวิชาเพิ่มเติมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมพอสมควรอยู่แล้ว

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญวิชาที่ควรเรียนเพิ่ม ทั้งอาจารย์และนักศึกษาก็ให้ความสำคัญ วิชาความรู้เบื้องต้นทางบรรณารักษศาสตร์ ไว้ในอันดับที่ 6 เช่นเดียวกัน อาจเป็น เพราะวิชาความรู้เบื้องต้นทางบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาพื้นฐานสำหรับนักศึกษา ในวิทยาลัยครูทุก ระดับ ฉะนั้นนักศึกษาส่วนใหญ่จึงเคยศึกษาริชานี้มาแล้ว ส่วนวิชาการจัดหมู่และทำบัตรรายการ 1 อาจารย์ให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 นักศึกษาให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 2 ทั้งนี้เพราะวิชาการ จัดหมู่และทำบัตรรายการ ถือได้ว่าเป็นวิชาสำคัญวิชาหนึ่ง ซึ่งนักศึกษาริชาบรรณารักษศาสตร์ทุกคน ควรมีความเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ นักศึกษาที่ไม่เคยศึกษาริชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชา เอก ในระดับ ป.กศ. ชั้นสูง จึงควรเรียนรายวิชานี้ด้วยเพื่อให้การเรียนรายวิชา การจัดหมู่และทำบัตร รายการในระดับปริญญาตรี มีความเข้าใจยิ่งขึ้น

10. จากผลการทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นระหว่างอาจารย์และนักศึกษ เกี่ยวกับ ผู้เรียน ผู้สอน วิธีสอนและกิจกรรม สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล พบว่า ความคิดเห็น ระหว่างอาจารย์และนักศึกษเกี่ยวกับผู้เรียน วิธีสอนและกิจกรรม ไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เมื่อ ศึกษาจากค่ามัชฌิมเลขคณิต ระดับคะแนนของอาจารย์และนักศึกษาก็อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับ ผู้สอน สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล ระหว่างอาจารย์ และนักศึกษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเมื่อศึกษาจากค่ามัชฌิม เลขคณิตระดับคะแนน ของอาจารย์และนักศึกษแล้ว ปรากฏว่า มัชฌิม เลขคณิตระดับคะแนนของอาจารย์อยู่สูงกว่านักศึกษ จึงเป็นการเชื่อมั่นได้ 95% ว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้สอน สื่อการสอน การวัดผลแล้วประเมินผล ของอาจารย์อยู่ในระดับสูงกว่าความคิดเห็นของนักศึกษ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า ผู้สอนได้มีการเตรียม การสอน และพัฒนาสมรรถภาพการสอนอยู่ในระดับมากและปานกลาง ตามลำดับอยู่แล้ว ผลของการ สอนจึงน่าจะอยู่ในระดับที่ดีพอสมควร ส่วนนักศึกษซึ่งเป็นผู้ เรียนรับฟังการถ่ายทอดความรู้จากอาจารย์

ผู้สอนแต่เพียงอย่างเดียว บางครั้งอาจไม่ได้ให้ความสนใจเรียน ตั้งใจเรียนอย่างเต็มที่ และจากการประมวลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้สอน วิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู พบว่า นักศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรีบางคน ไม่เคยศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์มาก่อน ส่วนใหญ่นักศึกษาจะมีสติปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง และไม่ค่อยมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นการสนใจวิชาที่เรียน ศึกษาลักษณะวิชาที่จะเรียนล่วงหน้า กล่าวคือ พฤติกรรมของผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ผลประเมินพฤติกรรมของผู้สอนอยู่ในระดับมาก จึงอาจส่งผลให้การประเมินผลการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในวิทยาลัยครู ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา ในหัวข้อดังกล่าว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 คือ ผลของการประเมินตามความคิดเห็นของอาจารย์สูงกว่าผลการประเมินตามความคิดเห็นของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

1. อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ทุกคน ควรมีโอกาสเข้าร่วมประชุม หรืออบรมทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับวงการบรรณารักษศาสตร์ เช่น การประชุมใหญ่ประจำปีของสมาคมห้องสมุด การสัมมนาอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ทั้งที่จัดโดยมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยครู เพื่อนำความรู้ ข่าวสาร ข้อมูลใหม่ ๆ มาปรับปรุงการสอนอย่างสม่ำเสมอ
2. การสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครู ส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบการบรรยาย อาจารย์ผู้สอนควรใช้วิธีสอนแบบอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับลักษณะวิชา นอกเหนือจากการสอนแบบบรรยาย เช่น วิชาความรู้เบื้องต้นทางบรรณารักษศาสตร์ ใช้วิธีอภิปราย ทำแบบฝึกหัดและเขียนรายงาน วิชา การบริหารห้องสมุด ใช้วิธีอภิปราย สัมมนา ทำแบบฝึกหัดและรายงาน การศึกษาเฉพาะกรณี การแสดงบทบาทสมมติ วิชาการเลือกหนังสือ ใช้วิธีอภิปราย สัมมนา เข้าห้องปฏิบัติการ การแสดงบทบาทสมมติ ทำแบบฝึกหัดและรายงาน วิชาหนังสืออ้างอิง ใช้วิธีอภิปราย เข้าห้องปฏิบัติการ ทำแบบฝึกหัดและรายงาน วิชาการตัดหมู่และทำบัตรรายการ ใช้วิธีอภิปราย สัมมนา เข้าห้องปฏิบัติการ ทำแบบฝึกหัดและรายงาน วิชาห้องสมุดโรงเรียน ใช้วิธีอภิปราย สัมมนา ทำคณศึกษานอกสถานที่ ทำรายงาน

เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาวิชาให้ลึกซึ้งมากที่สุด และเป็นภาระกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้มาก

3. การสอนวิชาประเภทงานเทคนิคห้องสมุด เช่น การสัตหมู่และทำบัตรรายการ นักศึกษาจำเป็นต้องใช้คู่มือ เช่น ตารางเลขหมู่หนังสือระบบทศนิยมของดิวอี้ เป็นต้น ภาควิชา ควรจัดหาคู่มือเหล่านี้ให้พร้อม เพราะวิชาเหล่านี้ นักศึกษาจำเป็นต้องหัดใช้คู่มือด้วยตนเอง ซึ่งจะเกิดความเข้าใจ ความชำนาญ การฟังอภิปรายแต่เพียงอย่างเดียวย่อมได้ผลน้อยกว่า การมีโอกาสหัดใช้คู่มือจริง ๆ

4. อุปกรณ์โสตทัศนวัสดุช่วยการสอน เช่น เทป สไลด์ แผ่นโปร่งใส ภาพยนตร์ เป็นต้น เป็นสิ่งสำคัญประเภทหนึ่งช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชามากขึ้น ผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญด้วยการนำอุปกรณ์โสตทัศนวัสดุมาใช้ในการประกอบการสอนด้วย

ข้อเสนอแนะต่อกรมการฝึกหัดครู

1. การเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอก ระดับปริญญาตรี ซึ่งเปิดสอนในวิทยาลัยครู 5 แห่ง ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน น่าจะเป็นการเพียงพอแล้ว เพราะการสอนระดับปริญญาตรี จำเป็นต้องคำนึงถึงความพร้อมทั้งในด้านผู้สอน อุปกรณ์การสอน โดยเฉพาะวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาชีพ ผู้เรียนควรมีความรู้ ความสามารถปฏิบัติงานห้องสมุดด้วยตัวเองได้ ซึ่งต้องอาศัยความชำนาญ ในการใช้อุปกรณ์ เช่น ตารางเลขหมู่หนังสือ หนังสืออ้างอิง เครื่องเชื่อมหนังสือ จึงควรมีการปรับปรุงการสอนในวิทยาลัยครูทั้ง 5 แห่งที่เปิดสอนอยู่แล้ว ได้แก่ วิทยาลัยครูเทพสตรี (ลพบุรี) วิทยาลัยครูนครราชสีมา วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยสงครณี ให้มีความพร้อม ทั้งในด้าน ผู้สอน อุปกรณ์การสอนดังกล่าว เพื่อให้การเรียนการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครูมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะบัณฑิตที่สำเร็จจากวิทยาลัยครู ควรเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ ปริมาณบัณฑิตที่สำเร็จจากวิทยาลัยครูเพียงอย่างเดียว ย่อมไม่ช่วยทำให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมมากนัก ถ้าบัณฑิตเหล่านั้นยังไม่ได้คุณภาพเท่าที่ควร สิ่งเท่ากับเป็นการลงทุนที่สูญเปล่า

2. ควรให้ความสำคัญแก่วิทยาลัยครูที่เปิดสอนระดับปริญญาตรี ในการจัดสรรงบประมาณ ให้ได้สัดส่วน สัมพันธ์กับจำนวนนักศึกษาแต่ละปีการศึกษา สำหรับสัดส่วนอุปกรณ์โสตทัศนวัสดุประเภทต่าง ๆ เช่น สไลด์ เทป เป็นต้น เพื่อให้การสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรประเมินผลการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ระดับปริญญาตรี สำหรับครูประจำการในด้าน ผู้สอน ผู้เรียน วิธีสอนและกิจกรรม สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์สำหรับครูประจำการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ศึกษาถึงตัวแปรประเภทต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ วุฒิการศึกษา เป็นต้น ของอาจารย์ และนักศึกษา ซึ่งจะมีผลต่อการประเมินผลการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์
3. ประเมินผลการใช้สื่อการสอน ประกอบการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์
4. ควรสำรวจ และติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตบรรณารักษศาสตร์จากวิทยาลัยครู เพื่อทราบถึงความก้าวหน้าของบัณฑิต ซึ่งจะมีผลสะท้อนต่อการปรับปรุงหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ ให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย